

Rafał Róg

Kafle z herbem Nałęcz

Streszczenie

W Muzeum Narodowym w Krakowie – w Gmachu Głównym, Domu Jana Matejki, a także w Zbiorach Czartoryskich znajdują się przykłady kafli pochodzących z pieców pierwotnie stanowiących wyposażenie Pałacu Biskupiego w Krakowie. Zaliczają się one do najcenniejszych przykładów polskiego kaflarstwa z czasów baroku. Głównym motywem na kaflu płytowym przypominającym kaseton jest herb z godłem Nałęcz należący do biskupa krakowskiego Piotra Gembickiego, ordynariusza diecezji w latach 1642–1657.

Matryca do tego typu kafla powstała najprawdopodobniej w 1644 r. Sławnym w całej Polsce ośrodkiem garncarskim w dobrach biskupów krakowskich była Iłża. Tam zapewne wyprodukowano kafle z Nałęczem. Piec zbudowany z takich kafli pierwszy raz wzmiankowany jest 1 lutego 1645 w drewnianym dworze biskupim w Lipowcu. Piece w pałacu krakowskim powstały około 1646 r. Rezydencja ta jeszcze w pierwszej połowie XIX stulecia była wyposażona w jeden piec zbudowany z kafli charakteryzujących się motywem heraldycznym z Nałęczem. Piec ten uległ zniszczeniu podczas pożaru 18 lipca 1850 r. Z ruin ocalały kafle różne osoby. Początkowo znajdowały się one w posiadaniu m.in. Józefa Łepkowskiego i Władysława Łuszczkiewicza. Następnie część okazów trafiła do zbiorów prywatnych Eustachego Marylskiego, Władysława Czartoryskiego, Jana Matejki, Zygmunta Glogera, Emeryka Hutten-Czapskiego. Dzięki ich ofiarności wraz z innymi zabytkami ostatecznie znalazły się w zbiorach kilku muzeów, głównie krakowskich.